

باسمه تعالی

فرم طرح اجمالی مقاله

مدرسه شهیدین (ر) / سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱

نام و نام خانوادگی:

پایه:

استاد مقاله:

موضوع پیشنهادی مقاله:

ضابطه شناسی «حمل» در علم نحو

مشخصات مقالات با موضوع مشابه

تاریخ انتشار	مجله	نویسنده	عنوان مقاله	
۱۴۳۷ ق	اللغة العربية و آدابها	فرامرز میرزائی و دیگران	الأسس الرئيسة في الاستنتاجات النحوية عند الرضى الأسترآبادی	۱
۲۰۰۷ م	اللسان العربي	ابوالقاسم بلعرج	الحمل على المعنى في اللغة العربية	۲
۲۰۱۷ م	كلية الآداب و اللغات	صالح زيتوني	الحمل على المعنى و توجيهه عند ابن عادل الدمشقي الحنبلي في تفسيره	۳

تبیین موضوع/بیان مسأله (اهمیت، فایده و توضیح موضوع پژوهش):

تمام لغات بر دو پایه لفظ و معنا استوار هستند که زبان عربی نیز از این قاعده مستثنی نیست. در این میان نقش لفظ که قالبی برای افاده معنا میباشد بسیار مورد توجه است و به همین دلیل نحّات به قواعد لفظی و صنعتی که موجب صیانت از مغالطه در لفظ و به تبع در معنا می شود اهتمام خاصی داشتند.

یکی از مهمترین امور مرتبط با این مباحث صنعتی که در باب انتقال حکم لفظی بسیار مورد توجه است مسئله حمل است. از همین موضع فائده شناخت ضابطه در این مسئله مشخص می شود چرا که اشتباه در ضابطه این امر مسبب اشتباه در حمل و به تبع آن مغالطه در لفظ و معنا است.

در این مقاله با بررسی کتب نحوی و شیوه مواجهه نحّات با این بحث ضابطه آن مشخص خواهد شد و در ادامه بیان می شود که «حمل» در علم نحو با توجه به ضابطه ای که در نزد نحّات دارد تا چه حد معتبر است و تا چه اندازه میتوان بر آن تکیه کرد.

بیان سؤالات اصلی و فرعی:

سؤال اصلی:

ضابطه حمل در نزد نحاح چیست؟

سؤالات فرعی:

۱. حمل در نگاه نحاح به چه معنا است؟
۲. شروطی که حمل متوقف بر آن هاست کدام اند؟
۳. نحاح در چه موضعی از حمل استفاده میکنند؟
۴. مفاهیم مشابه حمل که در کتب نحوی استعمال شده اند کدام اند؟
۵. آیا حمل یک امر عقلایی و اعتباری است یا صرفاً مبتنی بر ذوق نحاح؟
۶. اگر حمل صرفاً مبتنی بر ذوق نحاح است این ذوق چه ارتباطی با ارتکاز عرب فصیح دارد؟
۷. آیا عرب فصیح حقیقتاً برای حمل در قواعد زبانی خود اصالت قائل است یا این ادله ای که نحاح بیان میکنند صرفاً ساخته اذهان خودشان است؟
۸. رویکرد بصره و کوفه در مقابل حمل چه تفاوت هایی دارد؟

پیشینه پژوهش:

در میان پژوهش هایی مرتبط با این موضوع انجام گرفته می توان گفت که به حسب تتبع صورت گرفته هیچکدام از این مقالات در مورد ضابطه حمل در نزد نحاح بررسی به عمل نیاورده اند بلکه به صورت جزئی یا از جهتی دیگر این بحث را مطرح کرده اند. به عنوان مثال در برخی پژوهش ها صرفاً از حمل در نزد برخی نحوین خاص بحث شده و به بررسی برخی مثال ها اکتفاء شده است و یا در برخی دیگر به صورت خاصه در مورد حمل بر معنا با تطبیق بر مثال های قرآنی بحث شده و انتزاعی در جهت ضابطه یابی صورت نگرفته است.

بنا بر آنچه گفته شد پژوهش های صورت گرفته تا به حال از دید مقاله حاضر به این بحث ورود نکرده اند و اما در پژوهش حاضر با بررسی این مسئله و کیفیت مواجهه نحاح با آن، در نهایت ضابطه حمل در علم نحو از نظر نحاح انتزاع خواهد شد.

۱. مقدمه.
۲. معنای حمل در نزد نحّات.
۳. شروط حمل در نزد نحّات.
۴. مواضع حمل.
۵. مفاهیم مشابه حمل در کتب نحوی.
۶. عقلایی یا ذوقی بودن حمل.
۷. اصالت حمل در نزد ارتکاز عرب فصیح.
۸. اختلاف مکاتب مختلف در مواجهه با مسئله حمل.
۹. نتیجه گیری.

معرفی منابع:

۱. ابن انباری، ابی البرکات (۱۳۷۷ق). الاغراب فی جدل الاعراب و لمع الادله. دمشق: دارالفکر.
۲. ابن حاجب، عثمان بن عمر (بی تا). الإيضاح فی شرح المفصل (چاپ اول). دمشق: دار سعدالدین.
۳. ابن هشام، عبد الله بن یوسف (بی تا). مغنی اللیب (چاپ چهارم). قم: کتابخانه حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی (ره).
۴. ابن جنی، عثمان بن جنی (بی تا). الخصائص (چاپ سوم). بیروت: دار الکتب العلمیه.
۵. استر آبادی، رضی الدین، شرح الرضی علی الکافی، اول، موسسه الصادق، تهران، ۱۳۸۴.
۶. اسمر، راجی (بی تا). المعجم المفصل فی علم الصرف (چاپ اول). بیروت: دار الکتب العلمیه.
۷. الافغانی، سعید (۱۳۹۸ق). تاریخ النحو. کویت: مکتبه الفلاح.
۸. الحموز، عبد الفتاح (بی تا). الکوفیون فی النحو و الصرف. دار عمار.
۹. السید، عبد الرحمن (بی تا). مدرسه البصره النحویه (چاپ اول). قاهره: دارالمعارف مصر.
۱۰. سیوطی، عبد الرحمن بن ابی بکر (بی تا). الاقتراح فی علم اصول النحو (چاپ اول). قم: ادب الحوزه.
۱۱. شوقی، ضیف (۱۹۶۸م). المدارس النحویه. قاهره: دارالمعارف.
۱۲. عباده، محمد ابراهیم (بی تا). عصور الاحتجاج فی النحو العربی.
۱۳. فیروز آبادی، محمد (۱۳۰۱ق). القاموس المحيط (چاپ سوم). مصر: هیئه المصریه العامه للکتاب.
۱۴. مبرد، محمد بن یزید، المقتضب، اول، دار الکتب العلمیه، بیروت، بی تا.